

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Кафедра сценічного мистецтва і культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту культури і креативних
індустрій

Лідія МАКАРЕНКО
червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти доктор філософії

Спеціальність Ф3 Комп'ютерні науки

Освітня програма Комп'ютерні науки

Навчально-науковий інститут культури і креативних індустрій

Київ
2025 рік

РОЗРОБЛЕНО: Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Множинська Руслана Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри сценічного мистецтва і культури

Схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту культури і креативних індустрій від «16» 06 2025 року, протокол № 14

Схвалено науково-методичною радою Навчально-наукового інституту культури і креативних індустрій

від «16» 06 2025 року, протокол № 10

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри сценічного мистецтва і культури Протокол від «20» 05 2025 року № 9

Завідувач кафедри

(підпис)

Віра БУРНАЗОВА

Погоджено:

Гарант ОНП
Кафедри

ком. зобов'язанні інституту
та кафедри

Володимир СТАЛЧЕНКО
(підпис)

«17» 06 2025 р.

1 ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	очна форма здобуття вищої освіти	заочна, дистанційна форма здобуття вищої освіти
Кількість годин / кредитів – 4	обов'язкова	
Змістові модулі – 1	Рік підготовки:	
Розділи – 2	1-й	1 -й
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Семестр	
	1 -й	1-й
	Лекції	
	10 год.	2 год.
Загальна кількість 120 тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи – 6,4	Практичні	
	___ год	___ год.
	Семінарські	
	22 год.	4 год.
	Лабораторні	
	Індивідуальні	
	___ год.	___ год.
	Самостійна робота	
	88 год.	114 год.
	Індивідуальне науково-дослідне завдання: ___ год.	
	Вид підсумкового контролю: екзамен (семестр I).	

2 АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Філософія науки і методологія досліджень як специфічний тип знання та діяльності.

Розділ 2. Філософські проблеми сучасної науки та наукових досліджень.

Мета курсу – оволодіння компетентностями: здатністю до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатністю розробляти проекти та управляти ними; здатністю генерувати нові ідеї (креативність); формування системного наукового/мистецького світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; здатністю працювати в міжнародному контексті; здатністю здійснювати науково-педагогічну діяльність; здатністю ефективно спілкуватися зі спеціальною фаховою та загальною аудиторіями.

Результати навчання:

знати: сутність, структуру філософії науки, методи і підходи до процесів, які відбуваються в природі, суспільстві та методи наукових досліджень; особливості та сутнісні аспекти суспільних відносин і наукових процесів; історію становлення та розвитку науки, сучасний стан світової та вітчизняної філософської та наукової думки; знати класичні твори, що становлять джерельну базу філософської науки; сутність основних філософсько- методологічних підходів до аналізу наукових ідей та наукового розвитку; зміст основних концепцій, теорій наукового розвитку; основні філософські категорії та загальнонаукові методи, структуру філософії науки та класифікацію наук; мати базові уявлення про основи філософії науки; засвоїти увесь спектр підходів до філософсько-методологічного аналізу наукового знання;

вміти: застосовувати в свої наукових дослідженнях та переконливо володіти категоріально понятійним апаратом філософії науки; свідомо приймати участь у наукових дослідженнях та суспільному житті; вирішувати свої науково-практичні та життєві проблеми в цивілізованому співробітництві з іншими людьми, поважаючи їх інтереси й наукові переконання; застосовувати отриманні знання в науково-практичній діяльності; ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень; творчо використовувати загальнонаукову методологію у ході наукових досліджень та практичній діяльності, давати моральну оцінку власним вчинкам, коректно покладатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлюючи норми академічної доброчесності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності; оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх з моральними та професійними нормами;

здатен продемонструвати: продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у певній галузі професійної та/або дослідницько- інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; розробляти проекти та управляти ними; абстрактно мислити; генерувати нові ідеї (креативність); формувати системний науково/мистецький світогляд, професійну етику та загальний культурний кругозір; спілкуватися іноземною мовою; використовувати інформаційні та комунікаційні технології; працювати в міжнародному контексті; розуміти та розв'язувати теоретичні, методологічні, світоглядні проблеми сучасної науки, а також надання цілісного викладу основних проблем філософії науки і методології досліджень на рівні об'єктивного, ідеологічного незаангажованого бачення проблем сучасної науки.

володіти навичками: практично використовувати основні філософські поняття, методи й підходи в процесі науково-творчої діяльності; змістовно аналізувати особливості головних течій та напрямків у філософії науки та наукових концепцій; застосовувати знання основних філософських загальнонаукових методів; спроможністю ґрунтовно й логічно доводити і обстоювати свою науково-концептуальну позицію; свідомим підходом щодо своєї професійної діяльності; діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;

самостійно вирішувати: науково-практичні та життєві проблеми в цивілізованому співробітництві з іншими людьми, поважаючи їх інтереси й наукові переконання; застосовувати отримані знання в колективній науково-практичній діяльності; застосовувати критичне мислення до аналізу результатів власного наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення відстоювати принципи толерантності та наукової і професійної коректності в процесі співпраці з колегами в межах наукової спільноти.

Програмні результати навчання: ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4 Здатність розв'язувати комплексні проблеми комп'ютерних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. ПРН 7 Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми комп'ютерної науки з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів. ПРН 11 Відшукувати, оцінювати та критично аналізувати інформацію щодо поточного стану та трендів розвитку, інструментів та методів досліджень, наукових та інноваційних проектів з комп'ютерних наук.

Необхідні передумови: іноземна мова для академічних цілей; інформаційно-комунікаційні технології в наукових дослідженнях; інтелектуальна власність та комерціалізація наукових досліджень; педагогічна майстерність у вищій школі; педагогічна практика.

Види навчальних занять: лекція, семінарське заняття, консультація.

Методи навчання: словесні, пояснювально-демонстраційні, репродуктивні, дослідницькі, метод проблемного викладання.

Методи контролю: усний (виступ на семінарських заняттях, усне опитування), письмовий (контрольне завдання, реферативне дослідження), тестовий контроль.

Форми підсумкового контролю: екзамен (семестр 1).

Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання (реферати, презентації), питання для модульного контролю.

Мова навчання: українська

3 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми лекції, практичного, лабораторного, семінарського, індивідуального заняття	Кількість годин за формами здобуття вищої освіти:	
		очна	заочна, дистанційна
Змістовий модуль 1. <u>Філософія науки і методологія досліджень</u> РОЗДІЛ 1 . Філософія науки і методологія досліджень як специфічний тип знання та діяльності.			
1	Тема: Наука як предмет філософського аналізу		
	Лекція 1 Філософський аналіз поняття “наука”.	2	2
	Практичне заняття Специфіка філософського знання. Філософія в системі культури.	2	
	Самостійна робота Сучасні уявлення про предметно-просторове середовище як художню систему; структуру, різновиди елементів та зв'язків у цій системі.	2	5
2	Тема: Основні етапи становлення науки.		
	Лекція Передісторія науки.	2	
	Практичне заняття. Методологія наукового пізнання		
	Самостійна робота Функції науки в індустріальному і постіндустріальному суспільстві.	12	15
3	Тема: Філософія науки: походження та основні етапи розвитку.		
	Лекція Виникнення та особливості розвитку філософії науки ХІХст.	2	
	Практичне заняття Демаркація науки і ненауки. Варіанти класифікації наук	2	1
	Самостійна робота Місце філософії науки в структурі суміжних дисциплін	2	5
4	Тема: Наука як специфічний тип знання. Класифікація наук.		
	Лекція Сутність знання і його види. Поняття “наукове знання”.	2	
	Практичне заняття Визначення поняття “демаркація”. Демаркація науки і ненауки.	2	1
	Самостійна робота Історичні підходи до класифікації наук. Критерії розмежування “ наук про природу” і “наук про дух”.	3	5
5	Тема: Розвиток наукового пізнання та методологія науково-дослідницької, інноваційної діяльності.		
	Лекція Сутність та специфічні особливості пізнавальної діяльності.		
	Практичне заняття Форми наукового пізнання.	2	

	Самостійна робота Проблема істини в пізнанні. Істина і правда.	12	16
	Розділ 2. Філософські проблеми сучасної науки та наукових досліджень.		
6	Тема: Філософія і наука на межі XX-XXI століть.		
	Лекція Передумови створення сучасної науки. Постнекласичний період розвитку сучасної науки.	2	
	Практичне заняття Традиції й новації в науці.	2	
	Самостійна робота Синергетична методологія в дослідженні соціуму.	3	5
7	Тема: Етика сучасної науки. Проблема відповідальності вченого		
	Лекція Ціннісна та етична система суспільства.	2	
	Практичне заняття Професійна відповідальність вченого.	2	
	Самостійна робота Академічна доброчесність як моральний принцип науковця.	2	5
8	Тема: Наука як виробництво інноваційних знань. Філософія техніки.		
	Лекція: Форми організації науки.	2	
	Практичне заняття Наука як виробник інноваційних знань.		
	Самостійна робота Аксіологічні проблеми філософії техніки.	2	5
9	Тема: Науково-технічний прогрес, особливості розвитку сучасної науки і техніки.		
	Лекція Поняття НТП та його вплив на навколишнє середовище.	2	
	Практичне заняття Сутність науково-технічної революції. Особливості НТР.	2	
	Самостійна робота Роль інформаційно-комунікативних підсистем в інтелектуальному процесі.	1	5
10	Тема: Філософське та наукове осмислення глобальних проблем людства.		
	Лекція Сучасне розуміння сутності глобалізму як головного процесу епохи.	2	
	Практичне заняття Соціально- економічні фактори глобалізації.	4	
	Самостійна робота Поняття “екологічна криза” та її види.	2	5
	Разом з дисципліни		120

4 ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

(курсова робота, курсовий проєкт)

Не передбачено

5.1 РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Екзамен

Поточне оцінювання та самостійна робота										МК (тестовий)	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	20	10	100

Розподіл балів за видами робіт

Види оцінювання	T1 T2	T3 T4	T5 T6	T7	T8	T9	T 10	Усього
Виступ на семінарі	8	5	6	8	8	5	5	45
Виконання рефератів	-	-	-	-	-	-	-	10
Творчі роботи	-	-	15			-	-	15
Модульний контроль	-	-	-	-				20
Екзамен	10							10
Всього з дисципліни								100

Критерії оцінювання екзамену:

10 балів - аспірант у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко і всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

9 балів - аспірант у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко і всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, здійснює аналіз та робить висновки.

8 балів - аспірант достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, послуговується науковою термінологією. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

7 балів - аспірант достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, послуговується науковою термінологією. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі неточності та незначні помилки.

6 балів – аспірант відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, не здатний до глибокого, всебічного аналізу.

5 балів - аспірант відтворює навчальний матеріал, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, не здатний до глибокого, всебічного аналізу, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

4 бали – аспірант не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово викладає окремі питання курсу, не розкриває зміст теоретичних питань.

3 бали – аспірант не в змозі викласти зміст більшості питань теми, курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки.

0-2 бали - аспірант не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за національною шкалою для екзамену, КП, КР / заліку	Оцінка за шкалою КНУТД	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
Відмінно / зараховано	90-100	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре / зараховано	82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	74-81	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно / зараховано	64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	60-63	E	Достатньо (виконання відповідає мінімальним критеріям)
Незадовільно / не зараховано	35-59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
	0-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

9 ПОЛІТИКА КУРСУ

- 9.1. Обов'язкове дотримання аспірантами академічної доброчесності, а саме:
 - самостійне виконання всіх видів завдань, робіт, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, відомостей;
 - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
- 9.2. При виявленні плагіату виконані роботи (завдання) не враховуються. Аспіранту дається інше завдання.
- 9.3. Для отримання позитивної оцінки з дисципліни необхідно отримати мінімальну кількість балів за кожен запланований вид роботи.
- 9.4. Допускається визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (10 балів).
- 9.5. Перенесення терміну здачі робіт/перездача :
 - з поважних причин: лікарняний, академічна мобільність.

10 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Філософія науки і методологія досліджень [Текст] : навч.-метод. посіб. / упор.: А. В. Сакур, Л. А. Чекаль. - К.: КНУТД, 2016. 90 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Горбатюк Т. В., Сторожук С. В. Методологія сучасної науки. Київ: Міленіум, 2025
2. Гриценко О. Методологія гуманітарного знання в цифрову добу.-Львів, Вид. Франка,2024
3. Єрмоленко А. М. Етика науки в добу технонауки. Київ: Дух і Літера, 2021.
4. Карасевич А. Методологія сучасних наукових досліджень: міждисциплінарний підхід.- Харків, ХНУ, 2022.
5. Кисельов О. Еволюція наукової раціональності: методологічні моделі ХХ-ХХІ ст. Київ, КНЕУ, 2022.
6. Козловський В. Наукове знання і його межі: критичні дослідження. - Київ, Академвидав, 2024.
7. Кравчук Л. В. Філософія і методологія науки: навч.- метод. Матеріали для лекц. І семінар. занять, самост. та індивід. роботи: посібник. Тернопіль: ТНМУ: Укрмедкнига. 2019, 271 с
8. Кремень В. Г., Матяш С. П. Філософія освіти і науки у глобалізованому світі. Київ: Грамота, 2020.
9. Кузнецова І, Множинська Р., Байрамова О. Глобальне та національне в сучасній вищій освіті: філософсько-культурологічні аспекти формування ідентичності. Українознавство №1(94) 2025. 208 с.
10. Максюта М.Є. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія/ М.Є. Максюта, О.М.Соколова.- Херсон: «ОЛДІ ПЛЮС», 2020. 310с.
11. Мартинюк А. Цифрова герменевтика : інтерпретація даних, алгоритмів і платформ. Львів, ВСЛ, 2025
12. Мельник В. Наука and Society: філософські інтерфейси ХХІ століття-Київ, НАНУ, 2025
13. Множинська Р., Дубовик Н., Кравцов Ю. Цифрова трансформація як філософський феномен: переосмислення етики та естетики в умовах домінування штучного інтелекту. Грані. Том 28 № 4. 2025.187 с.
14. Павленко А. Епістемологія складних систем. Київ, КДУ, 2023.
15. Предместніков О., Множинська Р.Філософська антропологія в умовах воєнних реалій: еволюція концептуальних уявлень про людину, смертність та феномен героїзму. Філософія та управління №. 10(14) 2025. 9 с.
16. Семенюк Е., Мельник В. Філософія техніки та технологій сучасності. Львів: ЛНУ, 2020.
17. Сидоренко О. П. Філософія і логіка наукового дослідження. Одеса: Астропринт, 2022
18. Синиця А. Епістемологічна культура дослідника. Харків, Основа, 2025.

19. Ситник К. Методологія наукового дослідження: цифрові тренди та аналітика. -Харків, ХНУ, 2024
20. Степаненко І .Наукове пояснення: сучасні філософські підходи/Філософські обрії, 2022.
21. Сторожук С.В. Епістемічна справедливість у цифрову добу: нові моделі обґрунтування/ Філософська думка,№1, 2025.
22. Філософія науки: підручник/ О.П. Сидоренко, С.С. Корлюк, О.А. Коваленко та ін.; за ред. О.П. Сидоренка- Одеса, 2020. 230с.
23. Хома О. Наука, метод і раціональність у ХХІ столітті. Львів: ВСЛ, 2023.
24. Хома О. Раціональність ХХІ століття: постнекласичні горизонти науки. Львів: ВСЛ, 2025
25. Хома О. Алгоритмічна раціональність і роль філософії науки у 2020-х Sententiae , №2, 2025.
26. Цихуляк І, Шпітун І, Множинська Р. Екзистенційні аспекти адаптаційного процесу особистості в посттравматичному контексті воєнного досвіду : свобода, смисложиттєві орієнтири та ідентичність. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 2025, Т. 17, No 1.15 с.
27. Етичний кодекс ученого України / НАН України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua>
28. Яковенко Б. Соціальна епістемологія науки: нові горизонти. Львів, ЛНУ, 2024
29. Ярошовець В. Наука в контексті цивілізаційних трансформацій. -Київ, НПУ, 2023.
30. Bird A. Philosophy of Science. London: Routledge, 2022.
31. Vickers P. Understanding Inconsistent Science. Oxford: Oxford University Press, 2020.

Додаткова

- 1.Бистрицький Є. Комунікація і культура в глобальному світі / Є.К. Бистрицький, С.В. Пролєєв, Р.О. Зимовець . К.: Дух і Література, 2020. 416 с.
- 2.Велика українська енциклопедія. Тематичний словник напряму “Філософські науки” (філософія, логіка, етика, естетика). Київ:Енциклопедичне видавництво, 2019. 256 с.
- 3.Волинка Г.І. Історія філософії: підручник. – К.: ЦУЛ, 2015. 480 с.
- 4.Воронюк О.Л. Філософія: підручник. – К: Медицина, 2018. 216 с.
- 5.Добронравова І.С. Практична філософія науки: зб. наук. пр. Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Суми: Університетська книга, 2021. 351 с.
6. Данилкович А.Г. Методологія наукових досліджень з основами інтелектуальної власності : підручник / А. Г. Данилкович, Б. М. Злотенко. - Київ : КНУТД, 2017. 433 с.

7. Добронравова І.С. Філософія науки: підручник [для аспірантів всіх спец.] Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ: ВПЦ “ Київський університет”, 2018. 620 с.
8. Добронравова І. С. (ред.). Філософія науки: сучасні підходи та інтерпретації. Київ: КНУ, 2020.
9. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2004. 212 с.
10. Копнін П.В. Гносеологічні та логічні основи науки // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): /за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2012. 334 с.
11. Кириленко К.М. Філософія: наука і культура.: навч. посіб./ К.М. Кириленко. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2014. 216 с.
12. Ключовський Я.А. Філософія діалогу.- К. : Дух і Література, 2019. -224с.
13. Мулярчук Є. Філософія і педагогіка. – К.: Дух і Література, 2019. – 344 с.
14. Семенюк Є. Філософія сучасної науки і техніки: підручник/ Едуард Семенюк, Володимир Мельник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
15. Сурмін Ю. Майстерня вченого : підручник для науковця. – К, 2006. – 302с. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мовленнєвий стиль . – Чернівці: Книга –XXI, 2019. 206с.
16. Філософія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін. за ред. І.С. Добронравової. - К.: ВПЦ Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. - 255с.
17. Філософія науки та інноваційного розвитку /Чекаль. Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С.В. та ін. - Київ: Міленіум, 2017. 782с.
18. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум: монографія /В.Г. Кремень- вид. перероб. – К.: Грамота, 2010. 576 с.
19. Філософія науки: навчальний посібник / О.М. Кузь, В.Ф. Чешко - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
20. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: нач.-метод. посіб. для підготовки докторів філософії/ І.Г. Утюж та ін.- Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. 76с.
21. Філософія науки : навчальний посібник / Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В.//за ред. С.В.Сторожук. : Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2018. 520с.
22. Хамітов Н.В. Історія філософії: проблема людини та її меж: навч. Посіб. зі словником/ Н.В. Хамітов, Л.Н. Гармаш, С.А. Крилова.- кийв: КНТ, 2017. 393 с.
23. Чупріна Н.В. Спецдисципліна за напрямком наукового дослідження [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Н. В. Чупріна. - К. : КНУТД, 2011. 273 с. (Теорія і практика наукових досліджень в дизайні).

24. Чупріна Н.В. Методологія сучасних наукових досліджень з дизайну [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Н. В. Чупріна. - К. : КНУТД, 2011. 266 с. (Теорія і практика наукових досліджень в дизайні)
25. Чурсінова О.Ю. Осмислення феномену техніки в історії української філософії в контексті європейської філософії техніки. Автор. дис. канд. філос. наук 09.00.05. Л.: Львівський національний університет ім. І. Франка. 2014. 20с.
26. Шейко В.М. Трансгресія культури, науки та цивілізації. Генеза й еволюція сучасного суспільства. Культура України. 2014. Вип. 46. С. 25-43
27. Koskinen I., Mäki U., Teira D. (Eds.). *Methodology and Philosophy of Science*. Cham: Springer, 2019.
25. Vickers P. *Understanding Inconsistent Science*. Oxford: Oxford University Press, 2020.